

Vedlegg 12 a) Kommunenes rapportering på barnevernfeltet for andre halvår 2018

Vedlagt følger rapporter fra kommunenes halvårsrapportering for første halvår 2018.

1. Multirapport
2. Fylkesoppstilling
3. Interkommunalt samarbeid
4. Kommuner med færre enn fem ansatte
5. Tall med stillinger og folketall (0-23 år)
6. Ansvar for tilsyn med barn i fosterhjem

Tabellene gir informasjon om situasjonen i det kommunale barnevernet på landsbasis og på fylkesnivå sammenlignet med tilsvarende periode i 2017.

Tallene er basert på rapporteringer fra barneverntjenestene i kommunene. De er ikke kvalitetssikret utover å sammenligne med tidligere innrapporterte tall. Tallene gir likevel en god indikasjon på utviklingen i det kommunale barnevernet.

Hovedtrekkene fra rapporteringen

- Fortsatt bedring i kapasiteten i barnevernstjenestene sammenlignet med 2017 – i tråd med tidligere utvikling
 - Vekst i antall stillinger totalt, men nedgang i stillinger relatert til plasseringer utenfor hjemmet
 - I tillegg har det vært en reduksjon i antall meldinger, undersøkelser og barn i tiltak
 - Gjennomsnittlig antall barn i kommunen per besatt fag- og merkantil stilling fortsetter å gå ned
- En liten nedgang i antall barn som mottar hjelpetiltak og omsorgstiltak.
- Nedgangen i antall barn som er akutt plassert etter § 4-6, første og annet ledd fortsetter i 2018.
- For barn som har bodd over ett år i fosterhjem har andelen med oppfylt tilsynskrav økt fra 79 prosent i 2017 til 85 prosent i 2018.
- Det er en svak økning i andel fristbrudd i undersøkelsessaker, sammenlignet med andre halvår 2017
- Rapporteringen viser samtidig fortsatt store variasjoner mellom kommuner og mellom fylker i oppfyllelse av lovkrav

Bakgrunn

Kommunene rapporterer om situasjonen i barnevernet hvert halvår til Bufdir (før 2015 til BLD) via fylkesmannen. Formålet med kommunenes halvårsrapportering er blant annet å få

hyppigere og mer detaljert informasjon fra kommunene enn det SSBs offisielle barnevernsstatistikk gir.

I halvårsrapporteringen legges det manuelt inn kommuneaggregerte data i et elektronisk rapporteringsskjema. Opplysningene hentes primært fra kommunenes fagsystemer, men også fra andre kilder og skyggesystemer. Skjemaet sendes elektronisk til fylkesmennene som har i oppgave å kvalitetssikre sine kommuners rapportering, og supplere skjemaet med ett tall fra kvartalsrapporteringen (se omtale nedenfor). Fylkesmannen kan sende skjemaet i retur til kommunene dersom de mener noe er feil, eller sende det videre til mottak i Bufdir. Etter endt rapportering kan kommuner og fylkesmenn logge seg inn i en egen utrapporteringsløsning for kommunenes halvårsrapportering.

Dataene som nå oversendes BLD er også lagt inn i utrapporteringsløsningen som er tilgjengelig for alle kommuner, bydeler og fylkesmenn.

Når ikke annet er nevnt sammenlignes rapporteringen 2. halvår 2018 med 2. halvår 2017. Kommunene rapporterer blant annet på:

- Stillinger
- Meldinger
- Undersøkelsessaker
- Barn i tiltak
- Oppfølging og tilsyn med fosterhjem
- Ettervern

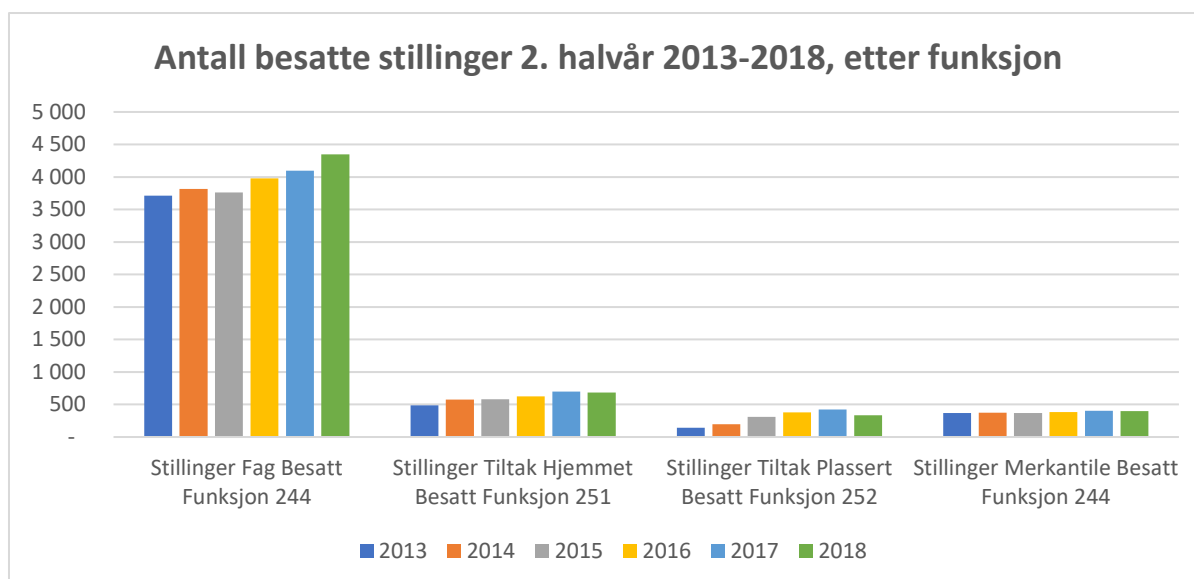
Rapporteringen danner et viktig grunnlag for fylkesmennenes og Bufdirs oppfølging av kommunene på barnevernsområdet.

Oppsummering av de viktigste utviklingstrekkene

1. Flere stillinger totalt, spesielt i fagstillinger og stillinger relatert til hjelpetiltak i hjemmet

For 2. halvår 2018 er det rapportert inn totalt 5 904 stillinger i det kommunale barnevernet. Sammenlignet med 2. halvår 2017 representerer dette en økning på 132 stillinger (5 772 i 2017). Det skiller mellom fagstillinger, tiltaksstillinger for hjelpetiltak og plasseringer, og merkantile stillinger. De aller fleste, 75 prosent, er fagstillinger (funksjon 244).

Rapporteringen viser at 98 prosent av fag- og merkantile stillingene er besatt ved utgangen av 2018, og dette har vært uendret siden 2017. Veksten innen de ulike stillingskategoriene er helt i tråd med tidligere års utvikling, illustrert ved figur 1 under.

Figur 1. Utvikling i antall besatte stillinger fordelt på kategori, 2013-2018, 2. halvår

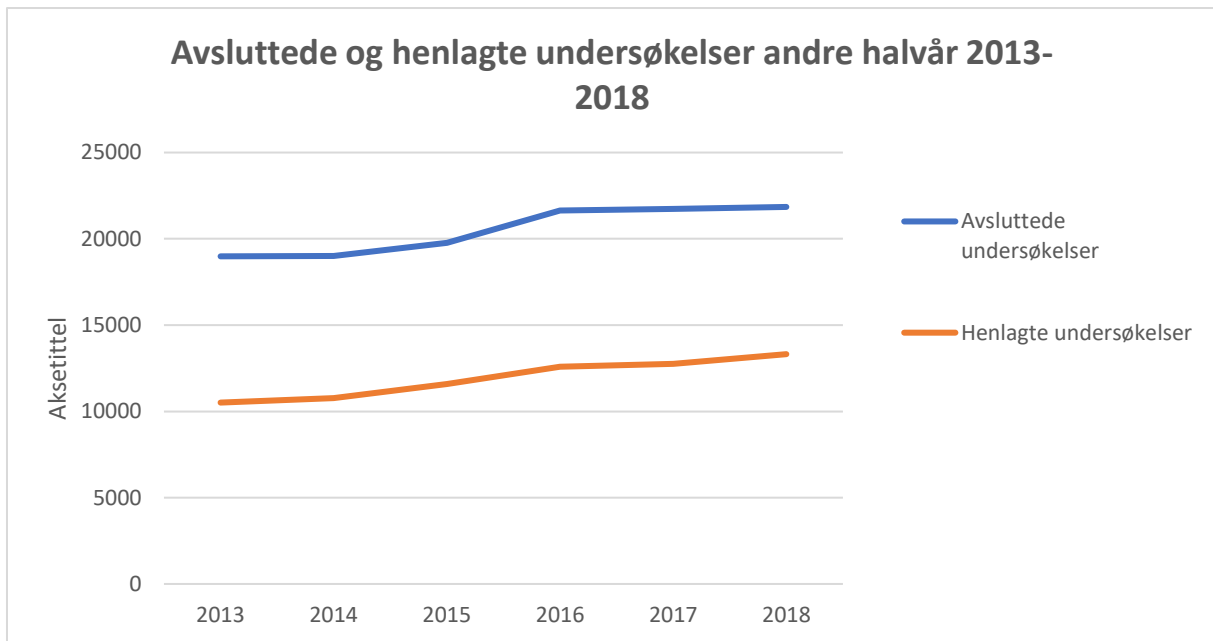
Figur 1 viser utviklingen i antall besatte stillinger på landsbasis ved 2. halvårs rapportering for perioden 2013-2018, fordelt etter funksjon. Figuren synliggjør utviklingen for hver stillingstype. Av figuren kan vi se at antall besatte fagstillinger samt stillinger innen tiltak i hjemmet har hatt en jevn økning i årene 2013-2018. Stillinger relatert til plasseringstiltak har, etter en relativ sterk vekst de seneste årene, hatt en liten nedgang fra 2017 til 2018. Antall besatte merkantile stillinger har holdt seg mer stabilt gjennom disse årene.

2. Nedgang i antall mottatte og behandlede meldinger, mens andel henlagte meldinger uendret fra fjoråret

Det har vært en nedgang i antall mottatte og behandlede meldinger på 3,3 prosent. I løpet av andre halvår 2018 mottok barneverntjenesten 27 071 nye meldinger. 18 prosent av de behandlede meldingene ble henlagt, en nedgang på 1 prosentpoeng fra tilsvarende periode i 2017.

3. Antall avsluttede undersøkelser og henlagte undersøkelser er uendret

21 848 undersøkelser ble avsluttet 2. halvår 2018. Dette er tilnærmet uendret siden 2. halvår 2017. Andelen henleggelse av avsluttede undersøkelser utgjør 61 prosent og har økt med 2 prosentpoeng siden rapportering i 2017. Både antall avsluttede undersøkelser og henlagte undersøkelser i løpet av andre halvår har økt i perioden 2013 til 2018 (figur 2).

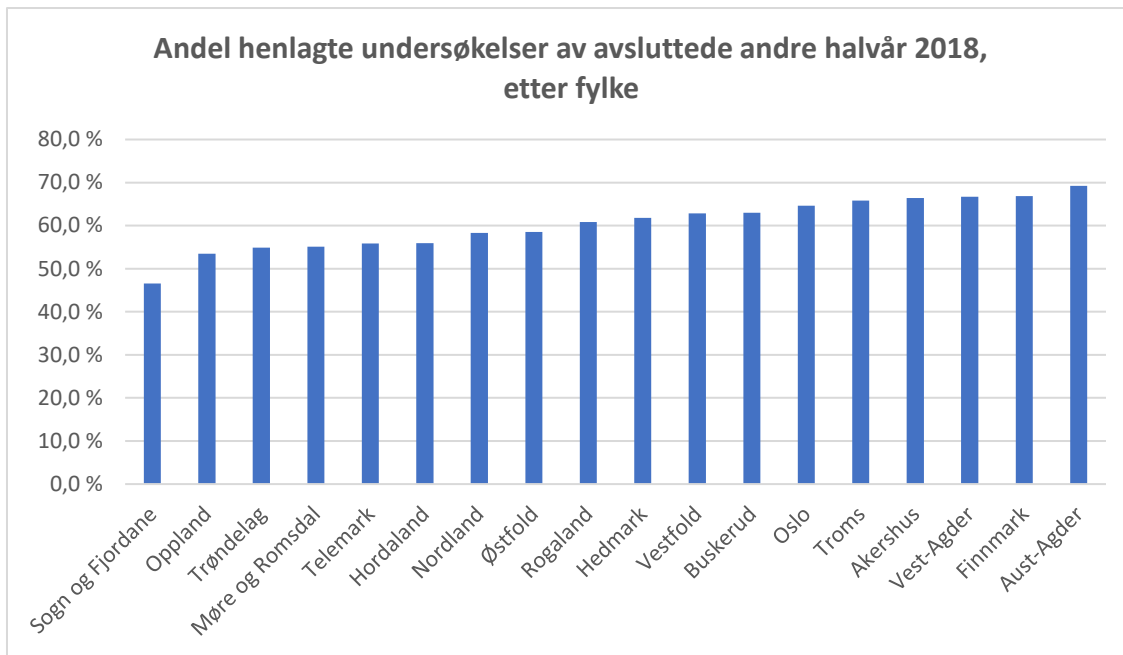

Figur 2. Antall avsluttede og henlagte undersøkelser rapportert 2. halvår 2013 – 2018.

Henlagte undersøkelser har økt med 27 prosent fra 2013 til 2018, mens antall avsluttede undersøkelser totalt har økt med 15 prosent. Det er dermed en høyere andel henlagte undersøkelser i de senere årene, og sammenlignet med 2013 er det om lag 6 prosentpoeng flere undersøkelser som henlegges i dag.

4. Store fylkesvise variasjon i henleggelse

Det er store variasjoner mellom fylkene når det gjelder andel henleggelse av undersøkelser. Færrest henleggelse er det i Sogn og Fjordane med godt under 50 prosent. I Oppland, Trøndelag, Møre og Romsdal, Telemark og Hordaland ligger nivået på rundt 50 prosent. Akershus, Vest-Agder, Finnmark og Aust-Agder hadde flest med over 66 prosent henleggelse.

Figur 3. Andel henlagte undersøkelser rapportert 2. halvår 2018 etter fylke

5. Liten reduksjon i antall barn med barnevernstiltak

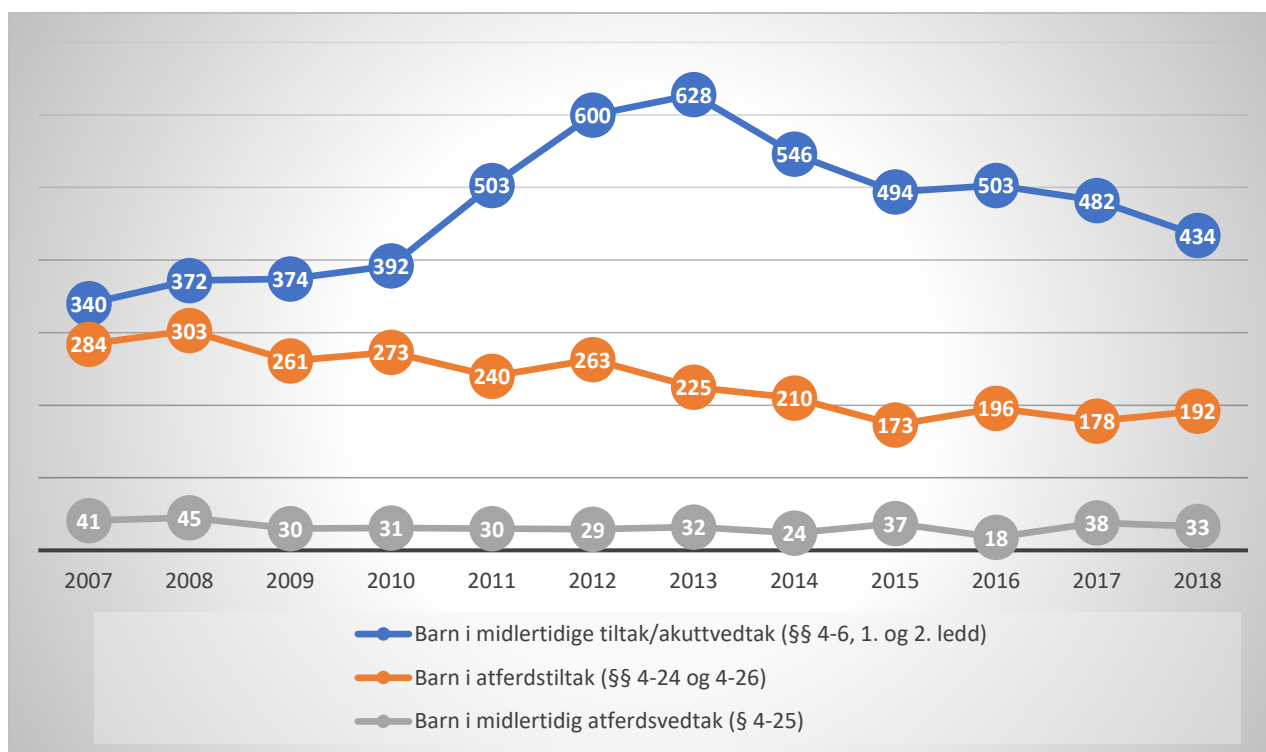
I løpet av andre halvår 2018 mottok totalt 38 723 barn og unge med tiltak fra barnevernet, hele 810 færre barn enn andre halvår 2017.

Siden 2. halvår 2017 har antallet barn med hjelpetiltak (§ 4-4) minket med 1,5 prosent til 29 243.

Antall barn med omsorgstiltak (§§ 4-12 og 4-8, 2. og 3. ledd) utgjorde 8 821 og er dermed redusert med 3,4 prosent siden i fjor. Vi har over flere år sett at antallet nye barn med vedtak om omsorgsovertakelse (tall fra Fylkesnemnda) har gått ned, og det er dermed en ventet utvikling at antallet barn under omsorg totalt også ville bli redusert etter noen år med denne trenden.

Akutt og atferd

Videre ser vi at nedgangen i antall barn som er akuttplassert fortsetter i 2018, fra 482 ved utgangen av 2017 til 434 ved utgangen av 2018. For ungdom som er plassert etter en atferdsparagraf, ser vi at antallet har ligget nokså stabilt på rundt 200 de siste tre årene.

Figur 3 Antall barn i plasseringstiltak med akuttvedtak eller atferdsvedtak, per 31.12

6. Flere mottar ettervern nå enn tidligere, men ingen økning fra 2017 til 2018

Ettervern har hatt økt fokus i barnevernstjenestene de siste ti årene. Siden 2003 har antall unge med ettervern mer enn fordoblet seg, fra omlag overkant av 2 100 ved utgangen av 2003 til om lag 4 700 i 2018. En viktig forklaring på at antall unge med ettervern har økt kraftig er at antall barn og unge som mottar tiltak fra barnevernet ved utgangen av året har økt kraftig i denne perioden (fra om lag 27 000 til 40 000). Samtidig; den generelle økningen av barn og unge som mottar tiltak kan ikke forklare hele økningen i ettervern. Antall unge med ettervern øker mer enn tilfanget av barn og unge med tiltak skulle tilsi: Andelen unge i alderen 18-23 år som mottar tiltak fra de kommunale barnevernstjenestene utgjør 12 prosent av hele barnevernspopulasjonen i 2018. I perioden 2003 til 2008 var det om lag 8 prosent som var i ettervernsalder, men siden 2009 har andelen økt og ligget omkring 12 prosent de siste tre årene.

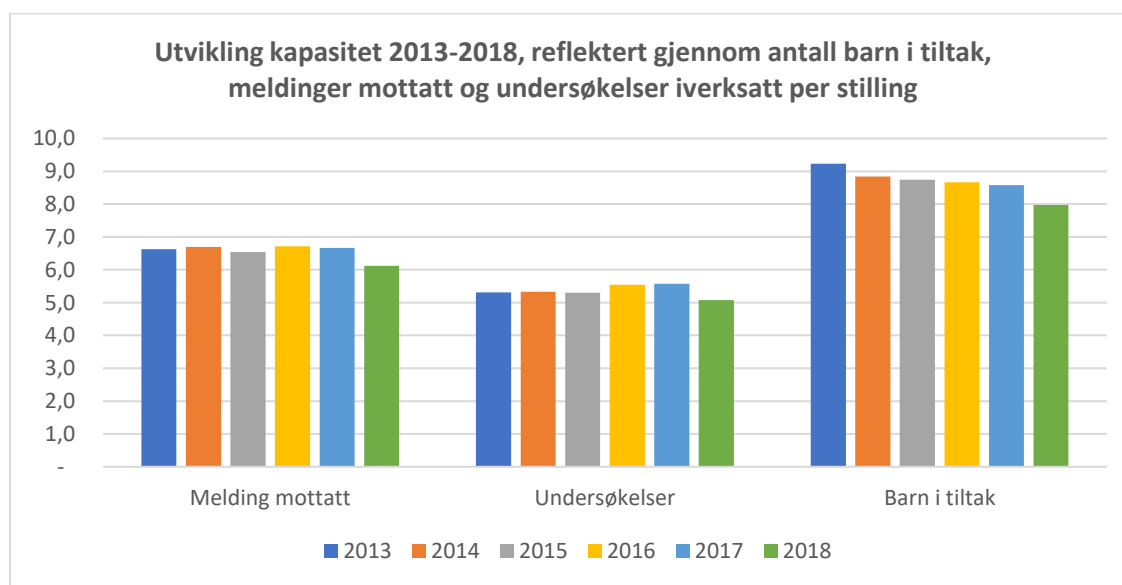
7. Liten nedgang i samlet tilsynsansvar av barn i fosterhjem

Barnevernstjenestens arbeid med å finne nye hjem til barn og unge, både når det gjelder å rekruttere fosterhjem og selve flytteprosessen, krever mye av tjenestens kapasitet. Det gir også merarbeid med oppfølging av fosterhjem og tilsyn med barn i fosterhjem. Første halvår 2018 hadde kommunene samlet tilsynsansvar for 8 998 barn i fosterhjem – en reduksjon på 3 prosent fra 2017.

8. Kapasiteten i barnevernet

Fra 2. halvår 2017 til 2. halvår 2018 har antall barn i tiltak per besatte stilling (tiltaksstillinger, fagstillinger og merkantile stillinger) gått litt ned, og utgjorde 8,0 barn per stilling i 2018 mot 8,6 i 2017. Antall mottatte meldinger per stilling har hatt en nedgang fra 5,6 i 2017 til 5,1 i 2018. Antall nye undersøkelser per stilling har hatt en nedgang fra 6,7 til 6,1.

Figur 4 under viser utviklingen innen antall barn i tiltak per stilling, antall meldinger per stilling og antall undersøkelser per stilling i løpet av første halvår i perioden 2013-2018.

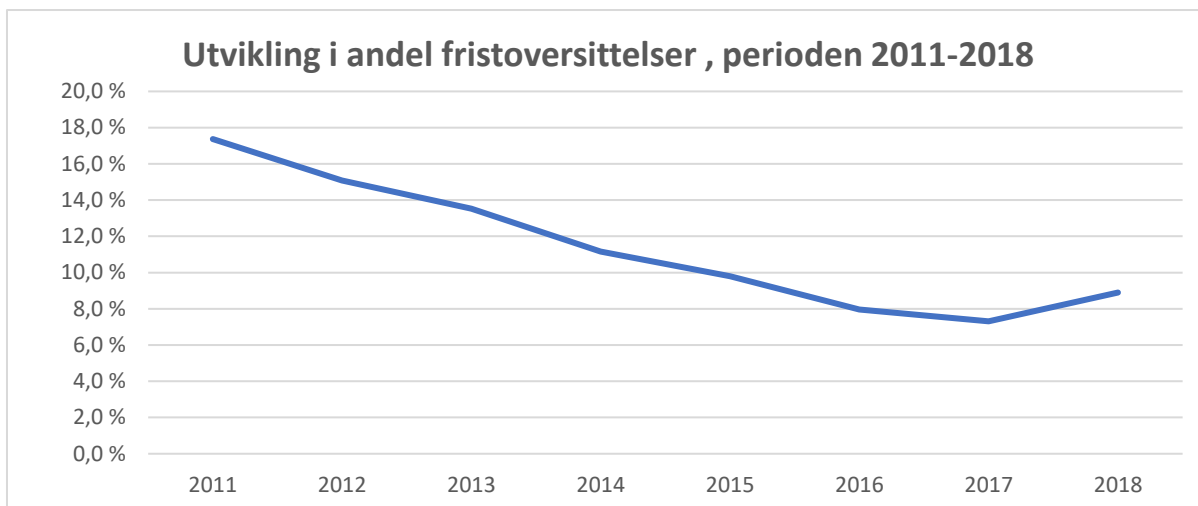

Figur 4. Utvikling i kapasiteten i barnevernet i Norge i årene 2011-2017, utvalgte indikatorer

Figuren viser at trendene for antall meldinger per stilling, undersøkelser per stilling og barn i tiltak per stilling har endret seg noe i løpet av årene 2013 til 2018.

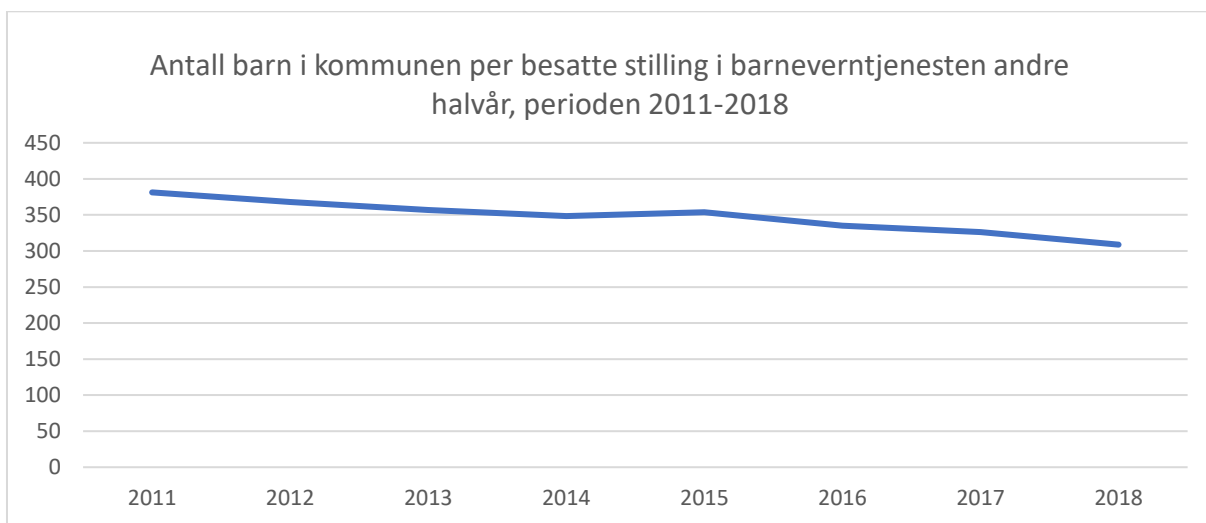
Når det gjelder antall barn i tiltak per stilling, fortsetter tendensen vi har sett de senere årene, med at det blir færre barn i tiltak per stilling. Antall meldinger og undersøkelser per stilling viser et litt annet mønster, der vi ser at antall meldinger per stilling lå nokså stabilt fra 2013 til 2017, men at det nå er noe redusert med 6,1 melding per ansatt. Antall nye undersøkelser per ansatt har også gått ned det siste året, mens det de tidligere årene var et økende antall undersøkelser per stilling. Dette kan indikere at kapasiteten i tjenestene har økt noe i løpet av de siste tre årene, men det er også mange umålte forhold som vil virke inn på tjenestenes kapasitet.

Samtidig ser vi i figur 4b en motsatt tendens, der andelen fristoversittelser i undersøkelsessaker etter mange år med nedgang har flatet ut og det siste året har økt med 1,6 prosentpoeng.

Figur 4b. Utvikling i kapasiteten i barnevernet i Norge i årene 2011-2017, utvalgte indikatorer

Når vi ser på gjennomsnittlig antall barn i kommunen per besatt fag- og merkantil stilling, tyder denne på at barnevernets kapasitet har bedret seg. Av figur 5 nedenfor ser vi at det i årene mellom 2011 og 2018 har vært en reduksjon i antall barn per stilling, og den årlige nedgangen er større etter 2015. Dette betyr at hver besatt fag- og merkantil stilling i barnevernet i 2018 i gjennomsnitt skal betjene færre barn enn tidligere.

Figur 5. Gjennomsnittlig antall barn i kommunen per besatt fag- eller merkantil stilling

Fortsatt er det mange små barneverntjenester. Ved 2. halvårsrapportering var det 53 kommuner som hadde færre enn fem barnevernsansatte og som samtidig ikke inngikk i et interkommunalt samarbeid. Disse tjenestene er spesielt sårbare når det gjelder sykefravær og turnover.

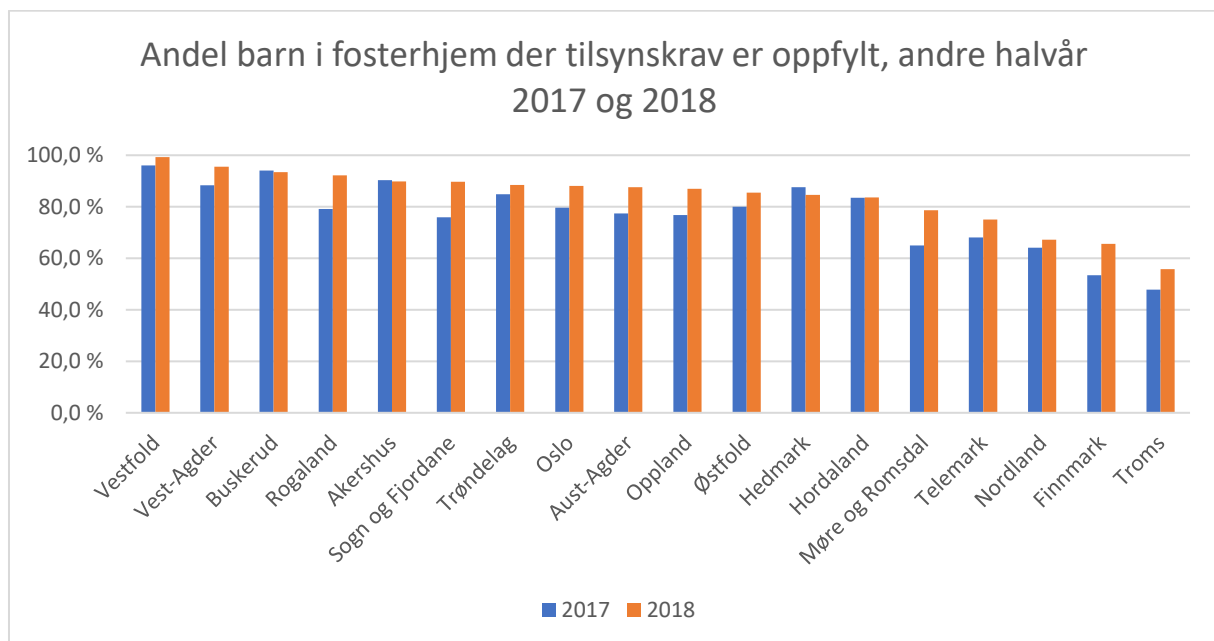
9. Status for kommunenes oppfyllelse av lovkrav

Kommunenes rapporteringer på oppfyllelse av lovkrav kan kort oppsummeres slik:

- Andelen barn i fosterhjem hvor krav om antall besøk for oppfølging og kontroll er oppfylt har økt fra 85 prosent i 2017 til 90 prosent i 2018.
- Blant barn som har bodd mer enn ett år i fosterhjem har andelen med oppfylt tilsynskrav økt fra 79 til 85 prosent.
- Andelen fristbrudd på undersøkelser har økt fra 7,3 til 8,9 prosent på landsbasis siden 2017.
- Andelen barn i hjelpetiltak som har gyldig tiltaksplan har gått ned med 2 prosentpoeng og ligger på 88 prosent, mens andel med gyldig omsorgsplan var 88 prosent i begge perioder.

Store forskjeller mellom fylker og kommuner i oppfylting av lovkrav

Det er store geografiske variasjoner når det kommer til oppfylting av lovkrav knyttet til tilsyn av fosterhjem. For landet som helhet gjelder det at 85 prosent av barn plassert i fosterhjem i mer enn ett år har oppfylt lovkrav om tilsyn. Spennet mellom fylkene er stort (figur 6), hvor Troms, Nordland og Finnmark har lavest andel tilsynskrav oppfylt (hhv 56, 66 og 67 prosent), og Vestfold og Vest-Agder har høyeste andel tilsynskrav oppfylt (hhv 99 og 96 prosent).

Figur 6. Andel barn plassert i fosterhjem mer enn 1 år hvor krav om tilsyn er oppfylt, fylkesvis per år (tall per 2. halvår)